
Eftertanker til Sosu didaktik-projektet.

af pædagogisk konsulent og projektovholder Ellen Enggaard, JCVU

Processen

Udviklingsprojektet blev overvejende positivt modtaget fra starten. Mange deltagere udtrykte tilfredshed med, at man med dette projekt ville sætte fokus på at indkredse grundfagernes og områdefagernes didaktik. I arbejdet med reformen havde der vist sig et behov for at arbejde med dette fokus.

Et er imidlertid at hilse et udviklingsprojekt velkommen som både relevant og aktuelt for det daglige arbejde – noget andet er at tage det på sig i en dagligdag, der er travl og fyldt. Bevægelsen fra "hvad er det egentlig vi skal" over "er det bare det" til "vi kunne også prøve at...", fra at opleve projektet som noget ydre til at opleve ejerskab til projektet - er forløbet uensartet i de forskellige faggrupper.

Nogle grupper kom allerede på indledningsseminaret i juni langt ind i SMTTE tænkningen og kunne umiddelbart finde mening og retning i at tage udgangspunkt i den konkrete undervisning frem for i overordnede målbeskrivelser. For andre grupper lykkedes det ikke at tage projektet og tænkningen til sig før hen imod midtvejsseminaret. Det er svært at pege på præcise årsager til denne uensartethed i processen, men en række faktorer kunne tænkes at spille en rolle.

Befordrende for gruppernes proces har været:

- valget af fælles systematik, SMTTE modellen, blev foretaget forlods af styregruppen. Dvs at der på forhånd var fastlagt en systematik hvorigennem man skulle kommunikere. Grupperne skulle ikke bruge tid og kræfter på at diskutere et valg af didaktisk model – det har haft en positiv effekt for de fleste grupper
- i SMTTE tænkningen forsøger man at indfange udviklingsarbejdets kompleksitet. Det gør man bl.a. ved at vægte refleksionen over det man faktisk kan se og ved at forudse det set. Vi har i introduktionen til udviklingsarbejdet pointeret, at projekterne ville vinde ved at starte i det konkrete og det små, i praksis – og ikke ude i en overordnet indkredsning af fagets genstandsområde og didaktik. Dette har for en del

Udfordringer for gruppernes proces har været:

- nogle grupper var fra starten ramt af skiftende personsammensætning. Flytning til andre faggrupper/andre arbejdsopgaver, orlov og andet besværliggjorde kontinuitet i arbejdet.
- faggrupperne trækker på forskellige fagtraditioner i tilgang til et udviklingsprojekt som dette, og nogle faggrupper har lettere ved at slippe en traditionel "fra helhed til del-tankegang" til fordel for en "fra del til helhed". Det kunne være en forklaring

på forskelligheden i tilgangen og i processen med at erhverve sig ejerskab til projektet

- nogle faggrupper oplevede efterårets indledende og afklarende arbejde som alt for langstrakt, de skulle "starte forfra" hver gang de mødtes

Nogle grupper efterlyser mere information om udviklingsprojektets idé og kriterier for arbejdet, men faktisk blev projektet og kriterier for arbejdet meldt meget tydeligt ud af styregruppen. Det er sandsynligvis ikke informationer man savner men snarere en dialog (med fx konsulenterne) til fremme for forståelsen af tænkningen og konstruktion af mening i arbejdet.

Samarbejdet mellem skolerne

Det har været gennemgående i projektet, at de gange faggrupperne har mødtes på tværs af skolerne har udviklingsprojektet fået et energimæssigt løft. Mødet med fagfæller fra de andre skoler har virket inspirerende og befordrende for arbejdet med det fagdidaktiske fokus. Dette aspekt understreges af de mange positive tilkendegivelser som grupperne fra Silkeborg og Randers giver samarbejdet. Oprindeligt var det ikke planlagt, at de 2 "små" skoler skulle arbejde sammen i hele processen, men det viste sig at nogle faggrupper simpelthen ville blive for små, hvis man skulle fastholde enkelt-skole-faggrupper. Det lader til at selve det at skulle arbejde konkret sammen med lærere fra andre skoler fremmer det fagdidaktiske fokus.

E-konferencen

I projektbeskrivelsen er den elektroniske konference nævnt som et formidlingsværktøj i processen. Styregruppen har fra starten betonet brugen af konferencen ved at inddrage den i kriteriesætningen: grupperne skulle aflevere deres indlæg, projektforslag og dagsordensforslag i konferencen. Desuden blev der opfordret til at bruge konferencen som fælles refleksionsrum og fagligt forum til udveksling af materialer, gode ideer og indspark fra konsulenterne.

Evalueringsrapporten konkluderer, at konferencerne ikke har fungeret optimalt, idet det fagligt udviklende og reflekterende har været sparsomt. Konklusionen er ikke overraskende, der synes at være en stigende bevidsthed om, at brugen af elektroniske konferencer er mere og andet end en mekanisk overførsel af det synkrone og mundtlige kommunikationsrum til et asynkront og skriftligt rum.

- det stiller krav til deltagerens formuleringsevne – ikke blot evnen til at formulere sig præcist men også evnen til at kunne formulere sig "med følelse", at lægge noget af den kommunikation ind som man sædvanligvis formidler kropsligt. Smileys og brug af forskellig typografi kan være et middel. Men grundlæggende er kommunikationen anderledes, og mange oplever barrierer i forhold til den. Man kan være genert/blufærdig i forhold til at dele tanker og refleksioner med andre, det er utrygt fordi man ikke kan se modtagerens reaktioner, man er bange for at blive misforstået, man er vant til, at skriftlig kommunikation skal være gennemtænkt og

- velstruktureret, det er besværligt og tager lang tid at formulere sig skriftligt – det kan opleves som utrygt at sende sine tanker ud i cyberspace.
- det kan også være svært at læse indlæg med andre briller end dem man er vant til at læse med, at stille sig åbent og spørgende an i læsningen, at opfatte det skrevne som ufærdigt, søgende og åbent
 - det kan være vanskeligt at skabe overskuelighed i en konference. Hvilke dokumenter har karakter af at være "postkasse-beskeder" (rent informative), hvilke dokumenter kræver et omgående svar, hvilke kalder på "samtale" (den forskudte dialog), hvilke skal gemmes og slettes osv. Hvordan opbygger man en fælles systematik (navngivning af dokumenter, undermapper, oprydning) så alle hurtigt kan orientere sig i konferencen.
 - og man kunne pege på flere problemer med at få de elektroniske konferencer til at fungere som andet og mere end "postkasser" – at få dem til at fungere som rum for dialog og refleksion.

Imidlertid har jeg hæftet mig ved, at konferencen jævnt hen er blevet læst. Går man ind i historikken på de enkelte dokumenter ser man en relativ stor aktivitet – som altså ikke nødvendigvis giver sig udslag i direkte reaktioner i form af indlæg. Det tyder på, at de fleste har et ubesværet og dagligt forhold til det at læse konferencer, det er indarbejdet i arbejdsrutinen at man tjækker sine konferencer jævnligt – hvilket må være en forudsætning for at man fortsat kan arbejde med konferencerne som et kommunikationsforum. At arbejde i og med elektroniske konferencer er en læreproces. Der skal oparbejdes erfaringer med kommunikationsformen, og det er mit indtryk, at projektet har bidraget til erfaringsdannelsen. Endvidere vil jeg vurdere, at e-konferencerne har gode muligheder for at udvikle sig fremover nu hvor deltagerne kender hinanden. E-konferencerne kan vise sig at bidrage til forankringen af projektet.

Projektets langsigtede effekt

Projektet blev af en deltager karakteriseret som "så-et-frø-projekt". Flere af deltagerne har efter projektets formelle afslutning tilkendegivet, at det har betydet en øget prioritering af faggruppearbejdet. De små og konkrete forsøg i undervisningen har vist sig at have effekt ind i faggruppernes didaktiske arbejde og har givet lyst og energi til at arbejde med udvikling af faget. Det synes også at have en effekt ind i det tværfaglige samarbejde – det at have arbejdet med et fagdidaktisk fokus kvalificerer det tværfaglige samarbejde.

Men det har også været tydeligt, at det overhovedet at arbejde med fokus og i en systematik har været vanskeligt og uvant for mange. Det synes at være kommet i gang. Hvorvidt effekten er langtidsholdbar og måske oven i købet kan vise sig at gro beror sandsynligvis på organisationens evne til at understøtte og indoptage nytænkningen.

Man kunne overveje – i forlængelse af SMTTE-tænkningen – at bestemme tegn i forhold til en fortsat (fag)didaktisk udvikling på skolerne. Hvordan kan vi se om effekten af udviklingsprojektet er langsigtet og hvilke tiltag kunne fremme en forankring? Hvordan er den sammenhæng som det didaktisk fokus er indlejret i, har den ændret sig – vil den ændre sig? Hvilke tiltag kunne gavne en fortsat udvikling?

Opsummering af eftertanker i konkrete anbefalinger:

- det er vigtigt at arbejde med "ejerskabsproblematikken" i startfasen af projektet. Man kunne med fordel lægge en større og tidsmæssigt samlet aktivitet ind i starten af projektet således at man via en ansigt-til-ansigt dialog mellem faggrupper og konsulenter fik etableret en grundlæggende forståelse for projektets formål og udviklingstankegang.
- det fungerer befordrende for gruppernes arbejde at valget af systematik og tydelig kriteriesætning er foretaget af styregruppen
- samarbejdet på tværs af skolerne skal prioriteres idet det virker befordrende og inspirerende på udviklingsprocessen
- der skal arbejdes aktivt med at udvikle e-konferencerne som kommunikationsforum
- organisationen (repræsenteret ved ledelsen, pædagogisk råd, en styregruppe eller noget andet) kunne såvel under selve udviklingsprojektet som efterfølgende arbejde i og med en SMTTE-tænkning

September 2004